

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Gf.III.30.230/2020/7.

A felperes:

Kft1. (felperes székhelye.)

A felperes meghatalmazott jogi képviselője:

Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Dóczi Tamás ügyvéd, ügyvédi iroda címe.)

Az alperes:

megye neve-ei Központi Kórház (alperes székhelye.)

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Varga István (jogi képviselő címe.)

A per tárgya:

Vállalkozási szerződésből eredő elszámolás és kártérítés

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Gyulai Törvényszék 5.G.20.042/2020/9.

A fellebbezést benyújtó felek és fellebbezés sorszáma:

Felperes, 5.G.20.042/2020/13.

Alperes, 5.G.20.042/2020/10.

R É S Z Í T É L E T

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezései közül az elmaradt haszon címén 8.545.177,- (Nyolcmillió-ötszáznegyvenötezer-egyszázhetvenhét) forint és járulékai, beruházás elhúzódásából származó kártérítési igény címén 2.125.456,- (Kettőmillió-egyszázhuszonötezer-négyszázötvenhat) forint és járulékai (bérjellegű többletköltségek), továbbá az ún. elmaradt termelés eltartó képesség címén 28.125.000,- (Huszonnyolcmillió-egyszázhuszonötezer) forint és járulékai megfizetésére irányuló keresetet elutasító rendelkezést – az elsőfokú perköltségben marasztalásra is kiterjedően – hatályon kívül helyezi és e körben ugyanezt a bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 700.000,- (Hétszázezer) forint másodfokú részperköltséget.

A hatályon kívül helyező rendelkezéshez kapcsolódóan a felperes másodfokú eljárási költségét 3.000.000,- (Hárommillió) forintban, míg alperes másodfokú eljárási költségét 500.000,- (Ötszázezer) forintban állapítja meg.

Az alperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt 2.500.000,- (Kettőmillió-ötszázezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A tényállás

[1] Az alperes jogelőde, a alperesi jogelőd neve, mint megrendelő, valamint a felperesből és a perben nem álló Kft2-ből álló konzorcium között 2013. június 14-én vállalkozási szerződés jött létre. A szerződés tárgya új tömb kialakítása az alperes jogelőde, a megye neve-ei Képviselő-testület alperesi jogelőd neve-a területén, a kivitelezési munkák elvégzése a hozzá tartozó kiviteli tervdokumentáció és a jelen szerződéshez csatolt egyéb műszaki leírások, dokumentumok alapján.

[2] A műszaki tartalom részletes meghatározását a jogerős építési engedély és kiviteli tervdokumentáció és a vállalkozó nyertes ajánlata, és abból különösen a vállalkozó által beárazott költségvetés, valamint a kivitelezési és számlázási ütemterv tartalmazta. A szerződés valamennyi melléklete külön csatolás nélkül is annak elválaszthatatlan része volt. A szerződés részét képezte a sebészeti épület-tömb („H” épület) átalakítása is. A kivitelezés Helység1 Város Címzetes Főjegyzője 2011. január 31-én kelt, III. 204/2011. számú határozatával kiadott építési engedély alapján történt, amely azonban csak az új műtési épülettömbre vonatkozott, és nem terjedt ki a meglévő régi „H” épület átalakításával kapcsolatos munkálatokra, mert azok nem érintettek szerkezeti átalakításokat, így nem voltak engedélykötelesek. Utóbbi munkálatokra nézve a Kft3 Kft. „Költöztetési Terv” megjelölésű – alperes által készített – tervdokumentációja állt a felperes rendelkezésére.

[3] A vállalkozói díj összegű átalányár, 3.198.990.123,- forint + áfa, összesen bruttó 4.062.717.000,- forint volt, ami tartalmazta az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009 (IX.15.) Korm. rendelet (Étvr.) 2. § (5) bekezdésében foglaltakat, továbbá a

vállalkozónak a szerződés teljesítésével kapcsolatban felmerülő összes kiadását és költségét. A vállalási ár a befejezési határidőre prognosztizált egyösszegű ár volt, amely tartalmazta a műszaki tartalom megvalósításának teljes költségét, a kivitelezési munkákat, a tevékenységgel kapcsolatban fizetendő minden díjat, és egyéb, a szerződés e pontjában részletezett költséget. A munkaterület átvétele után, annak őrzése, és tűzvédelemről gondoskodás a használatbavételi engedély kiadásáig a vállalkozó kötelezettsége volt (vállalkozási szerződés 6.1. pont, 6.13. pont).

[4] A felek a szerződést három alkalommal a teljesítési határidőre vonatkozóan módosították, utoljára 2015. szeptember 30-ára.

[5] A felperes a „H” épületben nem tudta megkezdeni a tervezettek szerint a munkát, mert az alperes a területet csak részben bocsátotta rendelkezésre. Az alperes 2015. május 29-ére kezdeményezte a „H” épület felújítással érintett munkaterületeinek átadás-átvételi eljárását. A felperes az erről felvett jegyzőkönyvben úgy nyilatkozott, hogy a területet munkavégzésre alkalmatlannak minősíti, mert a „H” épület átalakítandó részén még gyógyító tevékenység folyik, a közművek rendszerről való leválasztása/kikapcsolása nem lehetséges. A vállalkozó a munkaterületet mindezek miatt ekkor nem vette át.

A felek 2015. augusztus 10-én jegyzőkönyvet vettek fel a „H” épület munkaterületének átadás-átvételéről, amelyből kitűnt, hogy annak a kivitelezés megkezdésére való alkalmasságát illetően az álláspontjaik nem egyeztek. Eszerint a megrendelő a szerződés 6.1. pontja szerint átadja a vállalkozónak a „H” épület felújításban érintett munkaterületét. A vállalkozó öt napon belül külön jegyzőkönyvben rögzítve közli a munkaterület munkavégzésre való alkalmasságát, vagy azon hiányosságokat, amelyek a munkavégzésre való alkalmasságot akadályozzák.

A megrendelő vállalja, hogy az adott munkaterületen lévő berendezéseket 2015. augusztus 14-ig elszállítja, a munkaterület átadásával átadja a szintenkénti lezáráshoz szükséges nyílászárók kulcsát. Átadja továbbá az Kft3. által készített terveket, melyeket az alábbiakban sorolt fel: helyszínrajz, magassíkszint alaprajz 2 db, első emeleti alaprajz, második emeleti alaprajz, A-A metszet, orvostechnológiai alaprajz magassíkszint, orvostechnológiai alaprajz I. emelet, orvostechnológiai alaprajz II. emelet.

A vállalkozó ekkor úgy nyilatkozott, hogy kizárólag a II. emeletet tartja a munkavégzésre alkalmasnak. Kérte egyúttal az I. emeleten és a magassíkszinten lévő kommunális hulladék, valamint nagy értékű gépek elszállítását, 2015. augusztus 14-éig. Jelezte, a közművek szakaszolása nem történt meg, ezért annak érdekében a feltárásokat megkezdi, melyekkel összefüggésben pótmunkaigényét bejelenti. Az orvosigáz-rendszer nem szakaszolható, a „H” épületben még működő osztályokért nem vállal felelősséget.

Kérte továbbá az érintett munkák vonatkozásában a 191/2009. (IX.15.) Korm. rendelet szerinti kiviteli tervdokumentációt 2015. augusztus 12-éig, megjegyezve, hogy azok még hiányoznak pl. szakági tervek és a hozzájuk tartozó ágazati költségvetések.

A vállalkozó nyilatkozata szerint a „H” épület kivitelezésére fordított átfutási időre igényt tart, mely akkor kezdődik, amikor az alábbi két feltétel együttesen teljesül: rendelkezésre áll a „H” épületre vonatkozó, a 191/2009. (IX.15.) Korm. rendelet szerinti kiviteli tervdokumentáció; és a munkaterület munkavégzésre teljes mértékben alkalmas (keresetlevél F/8. számú melléklet).

[6] Ugyanezen a napon, azaz 2015. augusztus 10-én az alperes írásban nyilatkozott, eszerint a „H” épület bontása során megismert körülmények az eredeti tervek szerinti kivitelezést nem teszik lehetővé, ezért megrendelőként a vállalkozói szerződés 5.1. d) alapján, az Kft3. által készített kiviteli tervnek megfelelően kéri a kivitelezési munkák elvégzését, folyamatos tervezői művezetés mellett (keresetlevél 1/F/9. számú melléklet).

[7] A felperes 2015. augusztus 14-én további kifogásokat és észrevételeket intézett az alpereshez írásban, utalva az augusztus 10-i jegyzőkönyvre, elsősorban a munkaterület-átadás nehézségei miatt majd a felek folyamatosan tárgyaltak az elvégzendő munkák köréről. A felperes ebben az időszakban bontási munkákat végzett. A felek között folyamatos vita zajlott az alperes által szolgáltatott tervek megfelelőségéről. (Az erre vonatkozó részletes tényállást a Szegedi Ítéltábla Gf.III.30.324/2018/4. számú közbenső és részítéletének 9-14. oldalai tartalmazzák.)

[8] E folyamat utolsó szakaszában a felperesi vállalkozó 2015. november 25-i levelében hiányolta, hogy a megrendelő 2015. október 21. óta nem kezdeményezett kooperációs megbeszélést. Sérelmezte, hogy az aznapra meghirdetett egyeztetés elmaradt, egyúttal új időpontot kért. Másnap újabb levélben (8. alkalommal) kérte a felvetett műszaki kérdések megválaszolását a megrendelőtől (Szakértői szakvélemény 6/14. számú melléklet). A kivitelezés ekkor még folyamatosan haladt, de a 2015. december 8-i építési naplóbejegyzéstől kezdődően, egészen december 15-ig terjedő időszakban – bár mindennap megjelent valamilyen létszámú munkaerő a munkaterületen –, a naplóbejegyzések szerint munkavégzés már nem történt. A felek közötti kooperációs megbeszélésre vagy egyéb szakmai egyeztetésre nézve ebben az időszakban már nincs peradat.

[9] Az alperes 2015. december 14-én kelt levelében a szerződést felmondta a „H” épület vonatkozásában tapasztalt késedelmes és hibás teljesítésen alapuló vállalkozói magatartásra hivatkozva, és a felperest 75.000.000,- forint késedelmi kötbér megfizetésére hívta fel. Érvelése szerint a 3. szerződésmódosítás után nem fogadható el kimentésként, hogy késedelmesen lett átadva a munkaterület. Rögzítette, hogy számos munka nem került elvégzésre, melyeket nem kíván részletezni, emellett bejelentette, a hibás teljesítés miatt is eláll a szerződéstől. Hivatkozott a szerződés 13.5. pontjára, mely 30 napot meghaladó vállalkozói késedelem esetén a megrendelő számára azonnali hatályú felmondást tesz lehetővé. Egyidejűleg felszólította a vállalkozót a munkaterület visszaadására, erre azonban ekkor még nem került sor.

[10] Az alperes 2016. február 5-én a Gyulai Járásbíróságnál előzetes bizonyítás iránti kérelmet nyújtott be, melyben előadta: tisztázandó szakkérdés, hogy a teljesítés szerződésszerű volt-e, továbbá a nem teljesült munkarészek elmaradásának mi az oka, mindezt nézve kérte igazságügyi szakértő kirendelését. A bíróság Szakértő-t rendelte ki, akinek feladatává az alábbiakat tette:

1. A szakértő helyszíni szemle tartása és az iratok (vállalkozási szerződés, jogerős építési engedély, tervdokumentáció, a kérelmezett nyertes ajánlata árazott költségvetéssel, valamint kivitelezési és számlázási ütemterv dvd-n; a szerződés módosításai) áttanulmányozása után állapítsa meg, hogy a műszaki ellenőr által kimunkált tételek, valamint a kérelmezett által elszámolt tételek megfelelnek-e a valóságnak (elkészültek-e, milyen módon), továbbá hogy volt-e objektív vagy műszaki akadálya a kivitelezés teljesítésének.
2. A határidőben való teljesítés elmaradásának mi volt az oka?
3. A kivitelezés eddig megvalósult részei megfelelnek-e a régi Ptk. 277. §-ában foglalt követelménynek, azok a vállalkozási szerződés 3.1. pontja szerinti követelménynek, továbbá rendeltetésszerű használatra alkalmasak-e?
4. Mely munkálatok elmaradása akadályozza a rendeltetésszerű használatot, továbbá megállapítható-e a munkálatok elmaradásának oka?
5. A meg nem valósult tételek hátráltatták-e a többi munkafolyamatot?
6. A szakértő határozza meg a teljes vállalkozói díjhoz arányosítva a meg nem valósult, vagy hibásan megvalósult tételek értékét. E körben vizsgálja meg a műszaki ellenőrök által számított adatok helyességét. Határozza meg a megvalósult, és rendeltetésszerű használatra alkalmas részek teljes vállalkozói díjhoz viszonyított értékét.

[11] Az előzetes bizonyítást fogantató bíróság utóbb, a 2016. június 1-jén kelt végzésével ugyanezen szakkérdéseknek a vizsgálatára épületgépész szakértőt (Szakértő3) és villamossági szakértőt (Szakértő4) is kirendelt. A szakértők 2016. augusztus 15-én egyesített szakértői véleményt nyújtottak be a bírósághoz (továbbiakban: Szakértő2 szakvélemény).

[12] A szakvélemény a 2015. december 14-éig ténylegesen elvégzett építési munkákról tételes költségelszámolást tartalmazott, amelynek alapját az Kft4. által készített alaprajzok képezték, ugyanakkor a felmérésnél a szakértők irányadónak tekintették a vállalkozó felmérési naplóját és a helyszíni szemle méréseredményeit, míg az egységárakat a Kft3 Kft. 2012. február 22-i tételes költségvetése alapján határozta meg.

[13] A szakvélemény az épületgépészettel kapcsolatosan a következő megállapítást tartalmazza a 16. oldalon: a vállalkozó 2012-ben, kiviteli tervek hiányában, csupán egy általa beárazott költségvetés alapján adta meg az árajánlatát a „H” épület átalakítására. A tényleges kivitelezést egy olyan tervdokumentáció alapján végezte, amely jelentős pótmunkákat tartalmaz, amelyek teljes körű megvalósítása esetén még külön megfizetendők az átalánydíjas szerződésen felül. Ennek értéke csak úgy határozható meg az átalánydíjas szerződéshez képest, ha az eredeti komplett tervdokumentáció műszaki kialakításával csökkentjük a módosított tervdokumentáció vele egyenértékű műszaki tartalmát, majd az így képezett különbségnek képezzük a szerződéskötéskor érvényes anyag- és díjköltségét. A

szakvélemény szerint azonban sem akkor, sem utóbb nem állt teljes körűen rendelkezésre az eredeti kiviteli tervdokumentáció, ezért „ez a kérdés teljes egészében értelmezhetetlen”.

[14] A felperes 2016. február 19-én igazságügyi szakértő kirendelését kérte dr. Közjegyző neve Helység2/4/6-i közjegyzőnél, öt kérdést tett fel, melyek lényege a következő:

1. Voltak-e a felperes késedelmét kizáró tényezők, milyen időtartamban?
2. Mennyi az elvégzett munka értéke? A már kifizetettre tekintettel mennyi jár még?
3. Az eredeti kiviteli tervek (ajánlati szakasz) és az Kft3. által készített műszaki tartalomban milyen eltérés van? Mennyi annak hatása a vállalkozói díjra?
4. A módosított kiviteli tervek megfelelnek-e az építésügyi előírásoknak?
5. Van-e a munkának olyan része, amellyel a felperes nem számolhatott az átalánydíj kalkulációjakor?

[15] A közjegyző által kirendelt Szakértő1 igazságügyi szakértő 2016. március 25-én nyújtotta be a közjegyzőnek szakvéleményét. Ebben előrebocsátotta, hogy rendelkezésére állt a Kft3 2012. február 27-én kelt ún. költöztetési tervcsomagja (ez volt a „H” épület eredeti, szerződéskötéskori kiviteli terve), az Kft4. 2015. október 12-i keltezésű építész kiviteli terve; a „H” épület építési naplója, jegyzőkönyvek, levelezések; a felmérési napló és a 2016. január 27-i teljes állapotfelmérési dokumentáció.

[16] A szakvélemény kitért arra, a felek 2012-ben még abban állapodtak meg, hogy a Kft3 Kft. költöztetési tervét tekintik elfogadottnak, ennek a tervezője azonban az építészeti műszaki leírásban maga is rögzítette, hogy az nem elégíti ki az érvényes jogszabályi előírásokat.

[17] A 2012. február 23-án felvett jegyzőkönyvben a felek felsorolták mindazokat az építészeti, tűzvédelmi és orvostechnológiai normákat, amelyeknek a tervező szerint az épület korából, jellegéből és a beavatkozás kisebb mértékéből adódóan nem megfeleltethető, mert a beavatkozás mértéke csupán a gyerekosztály beköltöztetéséhez szükséges állagmegóvásra terjed ki (Szakértő1 szakvélemény 4. oldal).

[18] A szakértő szerint ez súlyos tervezési hiba, a tervdokumentációt a Hivatalos Közbeszerzési Tanácsadó nem versenyeztethette volna meg, a felperesnek pedig a pályázat során tisztáznia kellett volna a tervezői hiányosságokból eredő felelősség átvételének körét. Az Kft4. az alperes által elvégzett újratervezés eredményeként utóbb készült tervének műszaki leírása nem tartalmazza a szakhatósági állásfoglalásokat és az egyeztetések jegyzőkönyveit, továbbá figyelmen kívül hagyja, illetve nem korrigálja az eredeti terv hiányosságait, amit ugyancsak igen súlyos tervezési hibának minősített a szakértő.

Ez a tervdokumentáció nem felelt meg különösen a tűzvédelmi, és energetikai, valamint egyéb más jogszabályi előírásoknak sem, ezért az épület ezek szerinti átalakíthatósága kérdésessé vált.

[19] Az építési naplóból megállapította továbbá a szakértő, hogy a szerződésmódosításokat követően a munkaterületet a „H” épületben 2015. július 20-áig kellett volna átadni, de ténylegesen ez csak augusztus 10-én, illetve 19-én történt meg. A munkaterületek átadás-átvételének késedelme hátráltatta a kivitelezés megkezdését. A felperes nyolc alkalommal kifogásolta a terveket, amelyekre csak részben kapott választ. Az építési naplóban feltett kérdésekre sem kapott érdemi választ, ami műszakilag indokolt módon megduplázta a kivitelezéshez szükséges időszükségletet.

[20] A szakértő szerint az eredeti tervekre kalkulált 72 napos kivitelezési idő nem volt tartható az új tervek alapján végzett munkánál, azt – a szakvéleményben levezetett korrekciók alapján kalkulálva – 2016. február 1-jéig indokolt lett volna meghosszabbítani, erre azonban nem került sor, az alperes ettől elzárkózott, és a szerződést felmondta. Szakértői szakértő szerint a felmondásig a kivitelezés feltételeit biztosító teljes körű kiviteli terv átadása sem történt meg.

[21] A szakértő megállapította, hogy az Kft4. által újonnan készített tervek az eredetihez képest olyan eltérést tartalmaznak a műszaki tartalomban, amelyek következtében a kivitelezés költsége (feltéve az Kft4. tervei alapján történő kivitelezést) 477.000.000,- forint nettó összegre tehető (Szakértői szakvélemény 12. oldal). Ezzel szemben az eredeti, átalányáras szerződésen belül a „H” épület kivitelezésének átalányára (arányosan) 250.013.125,- forint. Ez a szakértő szerint jelentős pótmunkát jelent, amely fedezetének beszerzésére kizárólag közbeszerzési eljárás keretében lett volna lehetőség a szerződés 2.6. pontjában foglalt rendelkezés alapján. Ehhez is szükséges azonban a szakértő javaslata szerint a „H” épület-átalakítás szakhatósági előírásokat teljesítő teljesen új tervének elkészítése, mert sem az eredeti, sem az új terv nem elégíti ki a hatályos jogszabályi előírásokat. Ennek időigényét mintegy 6 hónapban, becsült költségét 10-12 millió forintban határozta meg. A szakvélemény 4.2. pontja a kirendelési kérdéshez igazodóan kitért arra is, hogy a pontos, számlázható összeg meghatározása a jóváhagyott szerződéses összeg hiányában csak szakértői számítások alapján az elvégzett tevékenység tételes felmérésének eredményeként adható meg. Ennek során a szakértő felmérési naplót, géplistát, raktárlistát vett alapul és a felperesi teljesítés „H” épülethez kapcsolódóan megvalósult felperesi teljesítés összértékét 80.488.689,- forint + áfa, br. 102.220.635,- forint összegben határozta meg, melyből nem került beépítésre, de a helyszínen maradt 18.947.466,- forint + áfa összegű gépi berendezés. Szakértői vélemény e pontja kitér arra is, hogy a szerződés eredetileg átalányáron lett megkötve, de a felek között kialakult vitás helyzet miatt a műszaki ellenőr felmérési naplót kért 2015. szeptember 30-i bejegyzésében (Szakértői szakvélemény 8. oldal).

[22] A jelen per alperese 2016. február 5-én kezdeményezett, munkaterület birtokbaadása iránti pert, melyben a Gyulai Járásbíróság 7.P.20062/2016/12. számú ítéletével kötelezte a jelen per felperesét, hogy a „H” épületnek az ítéletben pontosan meghatározott részeit adja a jelen per alperesének birtokába. Megállapítása szerint a szerződés megszűnése ellenére a jelen per felperese továbbra is birtokban maradt, s mint jogalap nélküli birtokos köteles az ingatlanrészek birtokba adására, függetlenül attól, hogy a jelen per alperesével szemben kötelmi igénye van.

[23] A Gyulai Törvényszék a 9.Gf.25496/2016/10. számú, 2016. július 20. napján kelt ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta és a keresetet elutasította. Az ítélet indokolásában a törvényszék megállapította, hogy az alperes a szerződés 2015. december 14-i megszűnését követően az ingatlanrészek birtokában maradt, ám a másodfokú eljárás során a birtokba adás megtörtént, így a kereset okafogottá vált.

[24] A járásbíróshoz 2016. július 18-án benyújtott beadvány szerint a korábban munkaterületül szolgált helyiségek birtokba adására 2016. július 13-án került sor.

[25] A felperes 2015. augusztus 10-én "vállalkozói szerződés" megjelölésű szerződést kötött Őrző-Védő egyéni vállalkozóval az építési terület őrzés-védelmi feladatainak folyamatos ellátása érdekében a szerződés időtartama alatt. A 2. pontban a szerződés hatályát az aláírás napjától a projekt végéig, várhatóan 2015. október 31-ig határozták meg. A vállalkozói díj a teljesítéssel időarányosan 580,- forint/óra/fő + áfa. A szerződés alapján Őrző-Védő a tevékenységet 2016. július 14-ig folytatta. 2015. december 18-ától 2016. július 14-ig 4.170.629,- forint díjat számlázott a tevékenységéért, amelyet a felperes részletekben teljesített.

[26] A felperes 2015. december 14-én "Szakértői megbízási szerződés" elnevezésű szerződést kötött Megbízott neve-tel. Ebben megbízta, hogy szakértői tevékenységet végezzen, és előzetes állapotfelvételi dokumentációt készítsen a „H” épület építési munkával érintett területekről és az épület külső részéről. A feladat az építési területen belül a felvonulási és szállítási útvonalakkal érintett burkolatok, az ott tárolt anyagok fényképes állapotörögzítése; az építéssel érintett épületrész homlokzatáról távlatképek készítése, fényképes állapotörögzítése; az épületen belül az építéssel érintett területek, helyiségek fényképes állapotörögzítése. A szerződés 9. pontjában a felek a vállalási árat 110 000 forintban határozták meg. A felperes a teljesítés megtörténtét 2016. március 3-ra igazolta, erre a megbízott 110.000,- forintról számlát állított ki a felperesnek, melynek teljesítése megtörtént.

A kereseti kérelem és alperesi védekezés

[27] A felperes keresetében kérte, kötelezze a bíróság az alperest 79.109.578,- forint + áfa (br. 100.469.164,- forint), valamint annak 2015. december 18-tól a kifizetésig a jegybanki alapkamatnak megfelelő kamata megfizetésére, melyet a „H” épületben végzett építőipari munkák ellenértékeként részére az alperes nem fizetett meg.

[28] A kereset jogalapját elsősorban a 2013. június 14-én kötött szerződés alapján járó vállalkozói díjban, másodlagosan kártérítésben jelölte meg. Arra hivatkozott, hogy a kártérítési igénye az alperes jogszerűtlen felmondása, illetve a szerződés alperesnek felróható okból történő lehetetlenülése miatt keletkezett.

[29] Felemelt keresetében (8. sorszám) kérte továbbá, hogy a bíróság kötelezze az alperest további 44.513.902,- forint kártérítés és az ott megjelölt kamatok megfizetésére a következők szerint:

Kártérítés címén 4.170.000,- forint költségtérítést követelt, melyet a terület 2015. december 18-tól 2016. július 14-ig tartó őrzéséért fizetett ki. A munkaterület őrzéséről gondoskodnia kellett mindaddig, amíg azt tőle az alperes át nem vette. Az alperes többszöri kezdeményezés ellenére sem volt hajlandó a már elkészült munkarészeket közösen felmérni, és a vállalkozói díjjal elszámolni, továbbá a kölcsönös átadás-átvételi eljárást lefolytatni.

[30] A felperes 8.545.177,- forint elmaradt haszonra is igényt tartott. Kárszámítása szerint a vállalkozói díj nettó összege 3.198.990.123,- forint volt, amelyből az alperes teljesített 2.948.976.998,- forintot. A jelen perrel érvényesített – alperes által el nem fogadott – vállalkozói díj összege pedig 79.109.579,- forint. A már elvégzett munka után járó vállalkozói díj összege tehát nettó 3.028.086.577,- forint. A különbözet, azaz a „H” épület vonatkozásában el nem végzett munkák értéke 170.903.546,- forint, amelynek 5%-a nyereségként jelentkezne, amelytől elesett. A felperes szerint, ha ezt az összeget pontosan nem lehet könyvei alapján kiszámítani, úgy az általános kártérítésként jár neki.

[31] A beruházás elhúzódasából származó további kártérítési igénye kapcsán a felperes előadta: a munkák 2015. szeptember 30-ig nem készültek el az alperes érdekkörében felmerült okból, és a szerződés megszűnéséig további 2 és fél hónap telt el ezért, többletköltségei merültek fel, egyrészt bérjellegű költségek 2.125.456,- forint összegben, valamint a főépítés-vezetőség elmaradt termelés eltartóképessége miatt 28.125.000,- forint kára keletkezett.

[32] Az utóbbi kárigény indokaként előadta, hogy a főépítés-vezetőségének termelékenysége évi 1,5 Md Ft, cégszintű eltartóképessége 9%, azaz 11.250.000,- forint havonta, ez 2 és fél hónapra számítva 28.125.000,- forint termelés-kiesést jelentett.

[33] Kérte továbbá, kötelezze a bíróság az alperest a 2015. január 5-én létrejött másik szerződés alapján 20.116.422,- forint vállalkozói díj, valamint annak 2015. november 5-től a kifizetésig járó késedelmi kamata megfizetésére.

[34] A perköltség megállapításánál kérte figyelembe venni a Megbízottnak-nek kifizetett 110.000,- forint megbízási díjat, valamint a közjegyzői nemperes eljárásban kirendelt szakértő díját, amelyet 2016. február 19-én 1.437.640,- forint összegben megfizetett.

[35] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Az összecszerűség körében arra hivatkozott, hogy a szerződés átalánydíjas, azaz a terveknek megfelelő kivitelezés nem tételes elszámolás, hanem egyösszegben meghatározott átalányár ellenében történt.

[36] Az alperes az őrzési költség megtérítésére irányuló kereset elutasítását arra hivatkozva kérte, hogy a szerződés megszűnését követően a felperes nem volt jogosult a birtoklásra, ezért nincs helye az őrzés-védelemmel kapcsolatos díj, mint kártérítés megítélésének. A felperes egyéb kárigényét azért kérte elutasítani, mert álláspontja szerint a

felperest kárenyhítési kötelezettség terhelte, amelyet elmulasztott, így azok megtérítése a káron szerzés tilalmába ütközne. Összezszerűségében is vitatta az egyes kárigényeket.

[37] Az alperes viszontkeresetében kérte, kötelezze a bíróság a felperest 10.000.000,- forint vállalkozói díj túlfizetés, és annak 2014. január 1-től a kifizetésig járó, a rPtk. 301/A. §-a szerinti késedelmi kamata; 75.000.000,- forint késedelmi kötbér, valamint 639.798.027,- forint meghiúsulási kötbér, továbbá ezeknek 2015. november 12-től a kifizetésig a rPtk. 301/A. §-a alapján számított késedelmi kamata megfizetésére, azzal, hogy nem ellenezte összesen 75.405.882,- forint vállalkozói díjnak a fenti követeléseibe történő beszámítását.

Közbenső és részítélet

[38] A bíróság 5. P. 20112/2017/33. számon közbenső és részítéletet hozott az ügyben. Megállapította, hogy a felek között 2013. június 14-én létrejött vállalkozási szerződés teljesítése 2015. augusztus 10-én lehetetlenné vált, és a felperes az alperestől a lehetetlenné válásból eredő kár a megtérítésére igényt tarthat. Az alperes viszontkeresetét elutasította. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 8.217.700,- forintot, és annak 2015. november 5-től a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat hét százalékkal növelt összegének megfelelő késedelmi kamatát. E marasztalás a 2015. január 5-i szerződés elszámolásához kapcsolódott.

[39] A Szegedi Ítéltábla Gf.III.30324/2018/4. számú közbenső és részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletének az alperes marasztalásáról szóló, nem fellebbezett rendelkezését nem érintette, megfellebbezett rendelkezései közül a közbenső ítéleti rendelkezést részben megváltoztatta, s megállapította, hogy a vállalkozási szerződés 2015. december 15-én az alperesnek felróható okból lehetetlenné vált, ezért az alperes köteles a felperes ezzel összefüggésben felmerült kárának a megtérítésére. Egyebekben az elsőfokú ítéleti rendelkezéseket helybenhagyta.

[40] Az elsőfokú eljárás folytatása során a bíróság a peres felekkel 2019. április 26-án közölt 5.G.20.113/2017/39. sorszámu hiánypótló végzésével részletes tájékoztatást adott a bizonyítási teherről. E körben közölte az alperessel, hogy az őrzés-védelmi díj miatt érvényesített kártérítési igény kapcsán bizonyítania kell, hogy a felperes jogalap nélkül volt a keresetben megjelölt időszakban a munkaterület birtokában. A felperest a bíróság arról tájékoztatta, hogy az elmaradt haszon összegének bizonyítása elsődlegesen könyvszakértő útján lehetséges és ugyanez vonatkozik az elmaradt termelés eltartó képesség és a felmerült bérjellegű többletköltségek bizonyítására is. A bizonyítási indítványok előterjesztésére 15 napos határidőt biztosított, a jogkövetkezményre pedig az alábbiak szerint figyelmeztette a feleket: „A késedelmesen előterjesztett bizonyítási indítványt a bíróság mellőzni köteles, illetve a nyilatkozat bevárása nélkül határozhat, és/vagy a felet a késedelemmel feleslegesen okozott költség megtérítésére kötelezheti, és/vagy pénzbírsággal sújthatja.”

[41] Az alperes 2019. április 29-én felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, melyre tekintettel a periratok a Kúriára felterjesztésre kerültek felülvizsgálati elbírálás céljából. Az elsőfokú bíróság 42. sorszám alatti, 2019. május 7. napján kelt végzésével a per tárgyalását a felülvizsgálati kérelem elbírálásáig felfüggesztette.

[42] A Kúria, mint felülvizsgálati bíróság 2019. október 3. napján kelt határozatával a jogerős közbenső és részítéletet hatályában fenntartotta. Az elsőfokú bíróság, a felfüggesztési ok megszűnése nyomán új számon folytatódó eljárásban 5.G.20.122/2019/4. számon, 2020. január 6. napjára tűzött tárgyalást, melynek megtartására a felek szünetelés iránti közös kérelmére tekintettel nem került sor. A bíróság 6. sorszám alatti végzésével megállapította, hogy az eljárás 2019. december 19. napjától kezdődően szünetel.

[43] A felperes 2020. május 27-én a peres eljárás folytatása iránti kérelmet terjesztett elő, bejelentve, hogy az alperessel lefolytatott egyezségi célú tárgyalás nem járt eredménnyel.

A bíróság 2020. június 2. napján pervezető végzésével 2020. június 22. napjára tűzte ki a perben a folytatólagos tárgyalást, melyre a peres felek képviselőit elektronikus úton rendelte megidézni.

Az alperes 2020. június 12. napján részletes előkészítő iratot terjesztett be, mellyel a bíróság korábbi felhívásának kívánt eleget tenni.

A 2020. június 22-én megtartott tárgyaláson a felek annak elhalasztását kérték, bejelentve, hogy peren kívüli egyeztetést kívánnak lefolytatni. A bíróság a kérelemnek helyt adva 2020. szeptember 14-re halasztotta a tárgyalást.

[44] A felperes 2020. július 27. napján kelt 5. sorszám alatti beadványában könyvszakértői bizonyítás iránti részletes indítványokat tett, még fenntartott keresetét tételesen részletezte, majd egy további, 2020. augusztus 27. napján előterjesztett (7. sorszámú) beadványában két szakértőt is személy szerint megjelölt.

[45] Az elsőfokú bíróság a 2020. szeptember 14-én megtartott tárgyaláson nyilatkoztatta a megjelent felperesi jogi képviselőt, aki korábbi nyilatkozatait fenntartotta. Ezt követően a bíróság a tárgyalást berekesztette és ítéletet hirdetett.

Az elsőfokú ítélet

[46] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 100.469.164,- forintot és ennek 2015. december 18. napjától a kifizetésig terjedő időre járó törvényes mértékű kamatát, valamint 15.504.000,- forint perköltséget. Az ezt meghaladó keresetet – összesen 44.513.902,- forint kártérítési igény

vonatkozásában – elutasította. Az ítélet jogi indokolása abból indult ki, hogy felperes teljesítése olyan okból vált lehetetlenné, amelyért az alperes volt felelős, figyelemmel a jogerős közbenső ítélet jogalapot megállapító rendelkezésére. A bíróság a felperesnek a teljesítése után még járó ellenszolgáltatást kártérítés jogcímén Szakértől szakvéleménye alapján határozta meg. Az alperes terhére vette figyelembe, hogy két bírói felhívás nyomán sem pontosította a felperes ezen jogcímen előterjesztett kereseti követelésével szembeni ellenkérelmét. Ennek jogkövetkezményeként a felperes kezdeményezésére készült igazságügyi szakértői véleményt vette ítélezése alapjául, mely az e tárgyú keresetösszecszerűségét alátámasztotta. Ennek megfelelően az elmaradt vállalkozói díjat a kereseti kérelemben megjelölt 79.109.578,- forint + áfa, azaz 100.469.164,- forint összegben találta bizonyítottnak, melynek megfizetésére kártérítés címén kötelezte az alperest, figyelemmel a szerződés teljesítésének lehetetlenülésére.

[47] A további költség és kártérítési igények közül az őrzés-védelemmel kapcsolatban felmerült költségigényt, mint szerződésszegéssel okozott kár iránti keresetet alaptalannak találta utalva az előzményi birtokper eredményére. A munkaterület átadására csak a jelen per felperesét, mint alperest erre kötelező elsőfokú ítélet hatására került sor. A másodfokú keresetet elutasító ítéleti rendelkezés a bíróság álláspontja szerint azért nem bír jelentőséggel, mert annak meghozatalakor már a felperes nem volt birtokban, a kereset elutasításához annak időközben bekövetkezett okafogyottsága vezetett.

[48] A bíróság a felperes elmaradt haszon, illetve általános kártérítés és a beruházás elhúzódasából eredő kár (többletköltségek) megtérítése iránti keresetét a könyvszakértői bizonyítás elmaradására tekintettel minősítette alaptalannak. Ezzel kapcsolatban a részletes pertörténetet ismertetve, a bíróság a felperes 2020. július 27-én előterjesztett bizonyítási indítványát elkésettnek minősítette, és a Pp. 141. § (6) bekezdés jogkövetkezményének alkalmazását találta indokoltnak, ezért a késedelmesen felajánlott bizonyítás mellőzésére került sor. Külön hangsúlyozta, hogy a felperes a részére engedélyezett határidő elteltével késedelmesen terjesztette elő szakértői bizonyítás iránti indítványát, mely határidő az eljárás szünetelésének kezdetéig már eltelt. A szünetelés után folytatódó eljárásban a felperes ezért hatályosan már bizonyítási indítványt nem terjeszthetett elő. Mindezek alapján a felperes e körben előterjesztett kártérítési igényeit összecszerűségében nem találta bizonyítottnak, azok elutasítására ez okból került sor.

[49] A felek közötti perköltség megosztást abból kiindulva végezte el, hogy a felperest 92%-os arányú pernyertesnek tekintette, és a részítélettel elbírált keresetet, és viszontkeresetet is a pertárgyérték alapjául vette a felperesnek megítélt ügyvédi munkadíj kiszámítása során.

A fellebbezések és fellebbezési ellenkérelmek

[50] Az ítélet ellen mindkét peres fél fellebbezést terjesztett elő. Felperes a részére az elsőfokú ítéletben megítélt alperesi marasztalás helybenhagyása mellett további négy – elsőfokon elutasított – kártérítési tételt megjelölve, összesen 42.966.262,- forinttal kérte a

marasztalási összeg felemelését. Lényeges eljárási szabálysértésre hivatkozással az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését is indítványozta. Felperes fellebbezésében időrendi sorrendben, dátum megjelölésekkel részletesen ismertette a perbeli eljárási cselekményeket, melyek ismeretében álláspontja szerint a Pp. 141. § (6) bekezdés alkalmazásának feltételei a perben nem álltak fenn. Az ezzel kapcsolatos bírói gyakorlatot mutató eseti döntések alapján az elsőfokú bíróságnak két felhívást kellett volna közölnie vele, továbbá nem hagyhatta volna figyelmen kívül azt, hogy a perben megtartott utolsó tárgyalást megelőzően a bizonyítási indítványok megtételére már ténylegesen sor került. Nem vitatott kése delme alapos okaként kérte figyelembe venni, hogy az elsőfokú bíróság a felülvizsgálati eljárás időtartamára a per tárgyalását felfüggesztette, továbbá a felek között egyezségi tárgyalások is folytak, melyre tekintettel az eljárás egy további időszakban szünetelt. Felperesi álláspont szerint a bíróságnak a folytatódó perben újabb felhívást kellett volna kiadnia irányában, mely azonban elmaradt. Kérte figyelembe venni, hogy ennek ellenére a bizonyítási indítványt a per ezen utolsó szakaszában előterjesztette. A bíróság csak a bizonyítási indítvány bevéárása nélkül, vagyis annak előterjesztését megelőzően alkalmazhatta volna a Pp. 141. § (6) bekezdés jogkövetkezményét. Az egységes jogértelmezésből következően a tárgyalás berekesztése előtti bizonyítási indítvány figyelmen kívül hagyása – még ha az kése delmes is – nem lehetséges. Az elsőfokú bíróság ezzel ellentétes eljárása olyan lényeges eljárási szabálysértést való sított meg, mely az ítéletet e körben megalapozatlanná teszi. Sérelmezte, hogy egy esetben az alperes bizonyítási indítványának részére történő kézbesítése is elmaradt, melyet ugyancsak eljárási szabálysértésként rótt fel az elsőfokú bíróságnak. Arra az esetre, ha az ítéltábla másodfokú eljárásban lehetségesnek találja a bizonyítás lefolytatását, fellebbezésének részeként is előterjesztette az igazságügyi könyvszakértő kirendelése iránti bizonyítási indítványát.

[51] A munkaterület őrzésével összefüggésben felmerült kártérítési igényének elutasítását is sérelmezve, hangsúlyozta, az őrzés-védelemről mindaddig köteles volt gondoskodni, amíg az ingatlanrészt tőle az alperes át nem vette. Az alperes többszöri kezdeményezés ellenére sem volt hajlandó a már elkészült munkarészeket felmérni, azokat szabályos átadás-átvételi eljárás keretében átvenni, illetve a vállalkozói díjjal elszámolni. Álláspontja szerint a munkaterület birtoklásához való jogát a Ptk. 281. § (1) bekezdés szabálya is megalapozza. Ez alapján ő sem volt köteles a munkaterületet átadni mindaddig, amíg a másik fél, vagyis az alperes a saját szolgáltatását fel nem ajánlja. A munkaterület birtoklásához való jogát az alperes szerződésszegése alapozta meg, tekintve, hogy szerződést megszüntető nyilatkozata jogszerűtlen volt és megtagadta a ténylegesen elvégzett munkák ellenértékének megtérítését. A birtokper kapcsán kérte annak figyelembevételét, hogy a másodfokon eljáró bíróság érdemben nem foglalt állást a birtoklás jogszerűségének kérdésében, a birtoksértés tekintetében jogerős ítéleti megállapítás nem született, ezért erre nézve a jelen perbíróság sem tehetett olyan jogi megállapítást, hogy a felperesnek nem volt jogcíme a birtoklásra.

[52] Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet felperesi fellebbezéssel érintett, keresetet elutasító rendelkezésének helybenhagyására irányult. Alperesi álláspont szerint az elsőfokú bíróság szabályszerűen alkalmazta a Pp. 141. § (6) bekezdés jogkövetkezményét. Felhívta a figyelmet arra, hogy valójában két hiánypótló felhívást intézett a bíróság a felperes felé a 28/I., valamint 39. sorszámu végzésekben. Felperes önhibájából mulasztotta el ezek teljesítését, mivel a felfüggesztést követően, de még az eljárás szünetelését megelőző perszakban lehetőség lett volna a bizonyítási indítványok megtételére. Kérte figyelembe venni azt is, hogy a jelen perre irányadó Pp. 386/J. § kiemelt jelentőségű

perekben egy magasabb elvárhatósági szintet támaszt a felek és jogi képviselőik felé. A felperes munkaterület őrzéséből eredő kártérítési igényét az elsőfokú bíróság helyesen ítélte alaptalannak. A megelőző birtokper kapcsán az elsőfokú bíróság ítéletének indokolását kérte döntően figyelembe venni, mely egyértelműen jogalap nélküli birtokosnak minősítette jelen per felperesét.

[53] Az alperes fellebbezése az őt érintő elsőfokú ítéleti marasztalás 22.049.378,- forintra történő leszállítására irányult az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával. Álláspontja szerint a beruházás egészét tekintve a perrel érintett „H” épületre jutó díj 250.053.125,- forintban határozható meg. E körben a szerződést csak 9%-os arányban teljesítette a felperes, ezért ebben az arányban illeti meg ellenszolgáltatás azzal, hogy tételes elszámolásnak nincs helye. Ennek megfelelően alperes Szakértő1 szakértői véleményével szemben Szakértő2 szakvéleményét kérte figyelembe venni, mely a bírói gyakorlathoz igazodó átalánydíjas elszámolást tartalmaz. Sételmezte, hogy több nyilatkozatát a bíróság általános vitatásnak tekintette és cáfolta, hogy a bizonyítási teher kiosztását ez akadályozta volna. Nyilatkozataiból kitűnt, hogy átalánydíjas elszámolásnak van helye a jelen perben. Az összecszerűség kapcsán a bizonyítási tehernek felperesen kellett volna lennie, ehhez képest sételmezte, hogy a bíróság a bizonyítás hiányát neki róta fel és a felperesnek kedvezőbb szakvélemény alapján hozott marasztaló ítéleti rendelkezést. Eseti döntésre, valamint a Szegedi Ítéltábla 1/2006. számú kollégiumi ajánlására hivatkozással hangsúlyozta, az átalánydíjas szerződés esetén még a tervtől eltérő tartalommal történő munkavégzés esetén sem térhetnek át a felek tételes elszámolásra. Ilyen elszámolás nem alkalmazható a munkaterületen felperes által hátrahagyott, be nem épített gépek értékére sem. Jelezte, ezeket Szakértő2 szakvéleményében elszámolta, az ezekkel kapcsolatos fizetési kötelezettséget így a szakértő 1-féle szakvélemény alapján kétszeresen értékelte terhére az elsőfokú bíróság. Alperes kitért továbbá arra is, álláspontja szerint a Pp. 163. § (2) bekezdés, 164. § (1) bekezdés, valamint a Pp. 206. § (1) és (3) bekezdéseinek megsértése az elsőfokú eljárás olyan lényeges szabálysértése, mely az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokoltta teszi. A perköltség vonatkozásában is sételmezte marasztalását, kérte figyelembe venni a rész- és közbenső ítéletben már terhére megítélt perköltséget, emellett a pert lezáró elsőfokú ítéletben megállapított további perköltségfizetési kötelezettséget rendkívül eltűlő mértékűnek minősítette.

[54] A felperes az alperesi fellebbezéssel szemben előterjesztett ellenkérelmében előadta, az elsőfokú bíróság alperes által fellebbezett marasztaló ítéleti rendelkezése megalapozott. Felperesi álláspont szerint mindkét perbeli szakvélemény az átalánydíjas elszámolási gyakorlatban követett elveknek megfelelően került kidolgozásra. Megjegyezte, ezt Szakértő2 szakvéleménye tekintetében maga az alperes is elfogadta, ugyanakkor nem fejtette ki, mi támasztja alá, hogy a szakértő 1-féle szakvéleményt milyen okból nem tartja megalapozottnak. Erre az elsőfokú bíróság is helyesen hívta fel többször, azonban alperes csak általános jellegű, a műszaki ellenőrök álláspontjára hivatkozó válaszokat adott. Felperesi álláspont szerint mindkét szakvélemény aggálytalanul felhasználható bizonyíték, azok közti ellentmondásra vagy valamelyik aggályosságára az alperes nem világított rá. Előadta továbbá, a helyszínen be nem épített, hátrahagyott anyagok, berendezések költsége külön elszámolás tárgyát képezi a felek között, tekintve, hogy azok az alperes birtokába kerültek. Felperes a perköltség tekintetében is kérte az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, vitatva az alperes ezzel ellentétes fellebbezési álláspontját.

Az ítéltábla döntésének indokai

[55] A felperes fellebbezése részben megalapozott, az alperes fellebbezése megalapozatlan.

[56] A mindkét fél által beterjesztett fellebbezéseket az elsőfokú ítélet rendelkezéseinek sorrendjében értékeli a bíróság.

Az alperes fellebbezése elsődlegesen az elsőfokú ítélet – a fellebbezési kérelem, illetőleg a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül történő – hatályon kívül helyezésére irányult. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság olyan lényeges eljárási szabályokat sértett meg, amelyekre figyelemmel az nem bírálható felül, szükséges az eljárás megismétlése és új határozat meghozatala. Ennek körében megjelölte az 1952. évi III. tv. (rPp.) 163. § (2) bekezdését, a 164. § (1) bekezdését, továbbá a 206. § (1) és (3) bekezdését, anyagi jogszabálysértésként pedig az 1959. évi IV. tv. (rPtk.) 389. §-át és 402. §-át.

A rPp. 163. § (2) bekezdése értelmében a bíróság az ellenfél beismerése, mindkét fél egyező vagy az egyik félnek az ellenfél által bírói felhívás ellenére kétségbe nem vont előadása folytán valónak fogadhat el tényeket, ha azok tekintetében kétely nem merül fel. Alperes hivatkozott az elsőfokú bíróság 5.G.20.113/2017/37. számú végzésére, melyben őt az elsőfokú bíróság ellenkérelme pontosítására hívta fel. Nyilatkoznia kellett, milyen összegben ismeri el a felperes teljesítését, és ebben a körben le kellett vezetnie, a perbeli átalányáras szerződésben meghatározott vállalkozói díjból milyen arányt képviselt az „H” épülettel kapcsolatos kivitelezés ellenértéke a szerződés szerint, illetve ahhoz képest mennyiben teljesítette a felperes a szerződést. A bíróság felhívásának álláspontja szerint eleget tett, pontosította, hogy véleménye szerint a beruházás egészét tekintve a „H” épületre jutó díj 250.053.125,- forint volt, melyből a műszaki ellenőrnek véleményére figyelemmel 22.049.378,- forintot tartott elszámolhatónak. Bírói felhívásra kifejtette, hogy a „H” épületre vonatkozóan a szerződés csak 9%-ban teljesült és a BH2011.13., a BDT2006.1303. számú eseti döntésekre, valamint a Szegedi Ítéltábla 1/2006.(XI.30.) PK ajánlására hivatkozva hangsúlyozta, a perbeli esetben ilyen arányt alapul vevő átalánydíjas elszámolásnak van helye. Ehhez azonban Szakértő1 igazságügyi szakértő szakvéleménye nem használható fel, mivel az tételes elszámolást tartalmaz, szemben Szakértő2 szakvéleményével, aki a szerződésnek megfelelően átalánydíjas elszámolást alkalmazott. A 2020. július 11. napján kelt nyilatkozatában levezette, hogy a felperes a szerződés átalánydíjas jellege miatt nem követelheti külön a hátrahagyott, de be nem épített anyagok tételes költségét. Szakértő2 szakvéleményében akként számolt, hogy a „H” tömbépület gépészeti munkarészének vállalkozói díját 49.965.746,- forintban jelölte meg, amelyből csak 6.189.677,- forint nem valósult meg, így a be nem épített anyagok költségének Szakértő1-féle kimutatása szerinti elszámolása esetén ezt az összeget az elsőfokú bíróság kétszeresen értékelné, illetve venné figyelembe. Külön hangsúlyozta, hogy ez nem tekinthető a kereseti követelés általános vitatásának, az elsőfokú bíróság tévesen értékelté így nyilatkozatát, és sérelmezte, hogy ez okból figyelmen kívül hagyta Szakértő2 szakvéleményét. Alperes ezzel valójában a rPp. 163. § (2) bekezdésében foglaltak szerint érdemben kétségbe vonta a felperes állítását a

szerződésszegéssel okozott kár megtérítése iránt előterjesztett kereset összecszerűségét illetően, mely elsősorban Szakértől szakvéleményére volt alapozva. A rPp. 164. § (1) bekezdése szerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el. Az alperes véleménye szerint az elsőfokú bíróság tévesen osztotta ki rá a bizonyítási terhet, és valójában – az ő vitatására figyelemmel – a felperesnek kellett volna igazolnia követelésének megalapozottságát és összecszerűségét. Ez azonban ez nem történt meg, ezért az elsőfokú bíróság megsértette a rPp. 206. § (1) és (3) bekezdését is, amelynek értelmében a bíróság a tényállást a felek előadásainak és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékok egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli és meggyőződése szerint bírálja el. A bíróság a kártérítést vagy egyéb követelés összegét, ha a szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján ez nem állapítható meg, a per összes körülményének mérlegelésével belátása szerint határozza meg. Az elsőfokú bíróságnak már a közbenső és a részítélet meghozatalakor rendelkezésére állt Szakértől és Szakértő2 szakvéleménye, melyek közül Szakértől igazságügyi szakértő szakvéleményét azért nem használhatta volna fel, mivel abban nem az átalánydíjas szerződésre vonatkozó elszámolás szabályai szerint lett megállapítva a kártérítés mértéke.

Az ítéltábla szerint – az elsőfokú bíróság eljárásával ellentétben – nem hagyható figyelmen kívül, hogy a kereset benyújtását megelőzően már két egyenértékű bizonyítéknak számító, igazságügyi szakértői vélemény született. A bíróság által lefolytatott előzetes bizonyítási eljárásban beszerzett szakértői vélemény (Szakértő2), valamint a közjegyzői nemperes eljárásban felperesi kezdeményezésre készült szakvélemény (Szakértől) egyenrangú bizonyítékok; azok nem magánszakvélemények, hanem egyaránt a Pp. 177. § (1), (2) bekezdés, illetve a Pp. 207. § szerinti igazságügyi szakértői véleményeknek minősülnek, melyek a perben felhasználhatók [Pp. 211. § (1) bekezdés]. Mindkettő érdemi bizonyítékul szolgál a perbeli jogvita vállalkozói díj elszámolásával kapcsolatos elbírálásához, azok egyike sem hagyható figyelmen kívül csupán azért, mert az alperes bírói felhívás ellenére nem részletezte Szakértől-féle szakértői véleménnyel szembeni jogi álláspontját. Mindkét igazságügyi szakértői véleményt figyelembe kell venni tehát a vállalkozói díj elszámolásához, azok érdemi, egybevetett mérlegelésének eredményeként lehet az ezzel kapcsolatos jogvitában megalapozott érdemi döntést hozni. Az elsőfokú bíróság helytelenül zárta ki a bizonyítékok köréből Szakértő2 igazságügyi szakvéleményét, erre legfeljebb aggály felmerülése okán lett volna lehetősége. Az eljárási szabálysértés azonban a másodfokú eljárásban pótolható, a két szakvélemény egybevetett mérlegelését az ítéltábla az alábbi levezetéssel pótolja.

Az ún. Szakértő2 építész szakértő (valójában Szakértő2, Szakértő3 és Szakértő4 szakértők által készített) közös szakértői vélemény az alperes által sem vitatottan a felek átalánydíjas vállalkozási szerződéséből kiindulva törekedett az elkészült munka ellenértékének meghatározására, és a teljes vállalkozási díj arányához mérte a készültség fokát a „H” épület vonatkozásában. Az alperes előadásától eltérően Szakértő2 a be nem épített anyagok költségét az arányosított átalánydíj részeként nem számolta el. A szakértői vélemény (7.Pk.50.145/2016/37. szám) 10. oldalán a helyszínen maradt lakatos szerkezetek kapcsán megjegyzi, hogy azok nem kerültek beépítésre, elszámolásával nem ért egyet, ezért értékmeghatározás nélkül tüntette fel azokat. A szakértői vélemény 11. oldalán a beltéri, helyszínen hagyott, illetve beépített berendezési tárgyak kapcsán azt jegyzi meg, hogy ebből a munkanemből az akkori készültségi fok figyelembevételével semmi nem készült el. Véleménye szerint az elvégzett munkák között ez nem számolható el, erre figyelemmel nem

találta jóváírhatónak felperes javára ezen anyagok értékét. A 7.Pk.50.145/2016/43. számú szakvélemény kiegészítésében a szakértő az előbbieket megerősítette. Akként nyilatkozott, hogy a beépítésre váró eszközöket azért nem fogadta el elszámolhatóként, mert csak beépített állapotban lehet ellenőrizni, hogy alkalmasak-e funkciójuk betöltésére; a szárazépítési anyagoknál ugyanezt az indokot jelölte meg.

Szakértől igazságügyi szakértő ezzel ellentétben a 7.Pk.50.145/2016/16. sorszám alatti véleménye 8. oldalán a perbeli ingatlanba beépítésre nem került eszközök értékét 18.947.466,- forint + áfa összegben határozta meg azzal, hogy ez szerinte felperes javára elszámolható. A szakértő szakvéleménye 5. számú mellékletében pontosan megjelöli az eszközöket, így azok egyértelműen beazonosíthatók.

[57] Annyiban helytállóan járt el az elsőfokú bíróság, amikor a közbenső és részítélet jogerőre emelkedését követően az 5.G.20.113/2017/37. sorszámú végzésével felhívta az alperest, hogy a kereset összecszerúsége tárgyában ellenkérelmét pontosítsa. Felhívta, nyilatkozzon, hogy milyen összegben ismeri el a felperes teljesítését, vezesse le az átalányaras szerződésben meghatározott vállalkozói díjból milyen arányt képvisel álláspontja szerint a „H” épülettel kapcsolatos kivitelezés ellenértéke, illetőleg ahhoz képest mennyiben teljesítette a felperes a szerződést. Emlékeztette, hogy a felperes szerződésszegéssel okozott kár megtérítésére irányuló keresetének elutasítását is kérte ugyan, de ebben a körben sem tett részletes előadást, erre figyelemmel részletesen és tételesen a felperesi keresethalmazat egyes tételeihez igazodóan elő kell adnia, hogy a felperes keresetét mennyiben és milyen okból vitatja, a vitatásnak érdeminek és megindokoltnak kell lennie. Figyelmeztette arra is, hogy az általános vitatást a bíróság figyelmen kívül hagyja, illetve tételes vitatás hiányában a felperes kereseti tényállítását fogadja el. Az alperes a bíróság felhívásában megjelölt 15 napon túl, a 20. napon nyújtotta be ellenkérelmét 38. sorszám alatt, mellyel kapcsolatban a bíróság további pontosításra hívta fel a 39. sorszámú végzésében. Ismételten felhívta arra, hogy akár tételes, akár átalánydíjas elszámolásra hivatkozik, le kell vezetnie, hogy a „H” épülettel kapcsolatos kivitelezés ellenértéke a vállalkozói díjból milyen arányt képvisel, illetve műszaki ellenőre hogyan jutott arra a megállapításra, hogy a szerződés mintegy 9%-ban teljesült. Felhívta a figyelmét arra, hogy ha a műszaki ellenőr véleményére hivatkozik, akkor pontosan ki kell mutatni, hogy melyek azok a tételek az egyes szakvéleményekben, amelytől eltérő a műszaki ellenőrök nyilatkozata. Ismételten figyelmeztette arra, hogy a vitatásnak érdemileg is megindokoltnak kell lennie, ennek hiányában a bizonyítási terhet megállapítani és kiosztani nem tudja, amit az alperes terhére fog értékelni. Ezt követően alperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő a bíróság korábbi közbenső és részítéletével szemben, majd a felek a per szünetelését jelentették be, csak 2020. június 20-án nyújtotta be ismételten ellenkérelme pontosítását, melyben lényegében megismételte a korábban előadottakat.

[58] Az előbbiekből megállapítható, hogy az alperes nem tett eleget az elsőfokú bíróság felhívásának, nem pontosította a bíróság felhívásának megfelelően kérelmét, érdemben nem vitatta a peres eljárást megelőzően született két szakértői vélemény megállapításait. Védekezésének lényege csupán az volt, hogy nem lehet tételes elszámolással megállapítani a felperest megillető kártérítés mértékét. E körben ismét hivatkozott a korábbiakban megjelölt eseti döntésekre, valamint a Szegedi Ítéltábla PK véleményben kifejtett joggyakorlatára.

Szakértő1 igazságügyi szakértő valóban tételesen határozta meg a be nem épített berendezések értékét. Ez, a részben eltérő számítási metódus azonban jelen esetben megfelelő, figyelemmel arra, hogy ezek a berendezések bár nem lettek beépítve az épületbe, de a rendelkezésre álló peradatok szerint jelenleg is az alperes birtokában vannak. Átalánydíjas szerződés esetén a félbehagyott teljesítés átalányárban történő elszámolásnak csak a már ténylegesen elvégzett munka és ennek során beépítésre került anyagok, eszközök tekintetében van helye. A vállalkozó által megelőlegezve megvásárolt, helyszínre szállított, de be nem épített eszközök, illetve pótmegrendelésre végzett pótmunkák vonatkozásában ez nem lehetséges.

Jelen esetben a felperes által beszerezett, de a felújítás félbeszakadása miatt fel nem használt eszközök a perbeli kórházi épülethez igazodóan rendelkeznek speciális műszaki paraméterekkel, és jellemzően nem az építőipari kivitelezéshez általában szükséges alapanyagok, amelyeket adott esetben a felperes más vállalkozása során is felhasználhatna. Az alperes által felújítani kívánt kórházi épületben felhasználható berendezések vonatkozásában ezért az ítéltábla is megalapozottnak tekintette azt a szakértő 1-féle szakértői véleményben is kifejtett, szakmailag megerősített felperesi álláspontot, hogy ezen berendezéseket beszerzési értékükön (mint alperesnek átadott ingóságokat) kell tételesen elszámolni a felek között. Ennek elmaradása méltánytalan hátrányt jelentene a vállalkozónak, aki a munkával elérhető eredményt ezek tekintetében teljesítette, szolgáltatásának ezen részei is ellenszolgáltatást érdemelnek [Ptk. 201. § (1) bekezdés].

Ugyanez vonatkozik a pótmunkák elszámolására is. A két szakvélemény – lényegében egyezően – igen jelentős, az eredeti hiányos tervdokumentációban nem szereplő pótmunkaigényt tárt fel, ezt Szakértő1 477 millió forint nagyságrendben összegszerűsítette szakvéleményében, ezért nem helytálló az alperes elszámolásának azon kiindulópontja, hogy a szerződésben rögzített összmunkadíj 9%-os arányosításával, és a 250 millió forintos teljesítési értékből kellene kiindulni a „H” épület vonatkozásában. Az ehhez képest jelentkező több százmillió forintos pótmunkaköltség nem hagyható figyelmen kívül, az ebből ténylegesen elvégzett munkák ellenértéke azonban az eredeti átalánydíj arányosításával így nem határozható meg, ez éppen Szakértő2 szakvéleményének konklúziójából tűnik ki. Az így elvégzett pótmunkák ellenértékének meghatározását a szerződéshez tartozó költségvetés egységein, de tételes utólagos elszámolással kell elvégezni (Szegedi Ítéltábla Gf.III.30.109/2018/7. számú korábbi eseti döntés 16. oldal). A pótmunkák tételes felmérését és beárazását teljes egészében figyelmen kívül hagyó szakértő2-féle szakvéleménnyel szemben ezért az ítéltábla álláspontja szerint is Szakértő1 szakvéleményét kell alapul venni ezen elszámolási rész tekintetében. Az elsőfokú bíróság tehát – bár helytelen eljárás folytán –, de végső soron helyesen Szakértő1 szakvéleményét vette az ítékezés alapjául.

[59] Az alperes által hivatkozott műszaki ellenőrök véleményét a bíróság, mint az alperes álláspontját értékelte, az önmagában az elszámolás alapját nem képezheti, és nem alkalmas a részletes felmérésen alapuló szakvélemények aggályossá tételéhez sem. E vonatkozásban amennyiben az alperes érdemben vitatta volna a felperes szakértői véleménnyel alátámasztott követelését, úgy további szakértő kirendelésére (szakértői felülvéleményezés beszerzésére) kerülhetett volna sor, ezt azonban alperes már a per korábbi szakaszában is indítványozhatta volna, amennyiben vitatja az elkészült szakértői vélemények bármely megállapítását. Ilyenre azonban nem került sor, ezért az ítéltábla e körben az elsőfokú bíróság álláspontját osztva a felperest a szerződés részbeni teljesítéséért megillető összeget az elsőfokú ítéletben meghatározottak szerint megalapozottnak találta azzal a

jogalapot érintő indokolásbeli kiegészítéssel, hogy a 100.469.164,- forint nem kártérítés, hanem vállalkozási szerződés teljesítésének ellenszolgáltatásaként (díj és anyagköltség) jár felperesnek.

[60] A perbeli esetben a szerződés megszűnésének oka lehetetlenülés volt a megrendelői teljesítés megtagadása folytán, melyet a Kúria által hatályában fenntartott jogerős közbenső ítélet állapított meg. A vállalkozási szerződés teljesítése során a végül félbehagyott művön végzett vállalkozói átalakítások miatt az eredeti állapot helyreállításának lehetősége ilyen esetben jellemzően nem áll fenn, a szolgáltatás irreverzibilitása miatt a szerződés visszamenőleges hatályú megszüntetése nem lehetséges, a jogviszony megszűnése csak a jövőre nézve értelmezhető. Mindezekből következően nem visszamenőleges hatályú, a szerződést figyelmen kívül hagyó elszámolás történik, hanem a felek kölcsönösen teljesített szolgáltatásait, azok értékét szembe állítva kell elszámolni, a szerződési szabályokhoz igazodóan, ezért a szerződéses elszámolásból jogszerűen felperesnek még járó összeg nem kártérítés címén, hanem a szerződés elszámolása alapján, teljesítésének ellenszolgáltatásaként jár.

[61] Az alperes elsődleges fellebbezési kérelme az elsőfokú ítélet teljes hatályon kívül helyezésére irányult, e vonatkozásban az ítéltábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság nem követett el, másodfokú eljárásban nem orvosolható lényeges eljárási szabálysértést, így nem volt indokolt az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése. A bíróság bizonyítékmérlegelési tevékenysége másodfokon pótolható volt, és ennek során az ítéltábla az elsőfokú bírósággal egyező következtetésre jutott a felperesnek még járó ellenszolgáltatás összegét illetően. Az alperes másodlagos kérelme az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatására és a felperest megillető kártérítési összeg leszállítására irányult. Ennek mértékét a műszaki ellenőrei által elfogadott 22.049.378,- forint összegben határozta meg, mely az elsőfokú ítélet fellebbezéssel nem érintett, alperes által nem vitatott marasztaló rendelkezése volt. Az előbbieken kifejtettek szerint azonban megalapozott volt az elsőfokú bíróság döntése az ezt meghaladó marasztalást illetően is, melyet a szakvélemények bírói gyakorlat tükrében elvégzett egybevetett mérlegelése is alátámasztott, így nem volt indokolt annak megváltoztatása és a marasztalás összegének leszállítása. Az ítéltábla mindezekre tekintettel az alperes elsőfokú ítélet szerinti marasztalását a fellebbezésében vitatott rész tekintetében jelen részítélettel helybenhagyta [Pp. 253. (2) bekezdés].

[62] A felperes fellebbezése elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni hatályon kívül helyezésére és az elutasított kereseti követelések vonatkozásában a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára irányult. Ennek indokaként egyrészt arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság tévesen ítélte jogalap nélkülinek a szerződés lehetetlenülését követően a „H” épület birtokban tartását és őrzés-védelmét. Másfelől a 2020. július 27-én előterjesztett bizonyítási indítványai mellőzését sérelmezve kérte, hogy a megismételt eljárásban a bizonyítási indítványának megfelelően, a további kártételek vonatkozásában könyvszakértő kirendelésére kerüljön sor és a szakértői véleménnyel alátámasztott összecszerűségben marasztalja a bíróság az alperest.

[63] Az őrzés-védelemmel kapcsolatos 4.170.629,- forint tőke és járulékai iránti követelés vonatkozásában elsősorban azt kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a felek egyenjogúságának sérelmével, az ő tájékoztatása nélkül szerezte be a Gyulai Járásbíróság 7.P.20.062/2016/12. számú, illetve a Gyulai Törvényszék 9.Gf.25.496/2016/10. számú

ítéletét, melyek az előzményi birtokperben születtek. A bíróság nem adott tájékoztatást az alperes ilyen tárgyú bizonyítási indítványáról, illetőleg a bírósági határozatok tényleges beszerzéséről, így ezzel kapcsolatos álláspontját sem tudta kifejezni. A járásbíróság ítéletével ugyan valóban megállapította jogalap nélküli birtoklását, ugyanakkor ez az ítélet nem emelkedett jogerőre, mivel fellebbezés folytán a Gyulai Törvényszék a keresetet elutasította. Az előbbieket miatt felperes szerint a jelen járásbíróság ítéletében nem állapítható volna meg a jogsértést, illetve jogalap nélküli birtoklást a perbeli ingatlan vonatkozásában. Az elsőfokú bíróság ítélete megsértette továbbá a rPp. 221. § (1) bekezdésében előírt indokolási kötelezettséget is. Véleménye szerint a rPtk. 281. § (1) bekezdésére figyelemmel visszatartási joga volt, a felek közötti elszámolás megtörténteig nem volt kötelezhető a munkaterület visszaadására.

[64] Az ítéletábra e körben az indokokra is kiterjedően osztja az elsőfokú bíróság álláspontját, illetve helytállónak tekintette az alperes fellebbezési ellenkérelmében előadottakat. Kétségtelen, hogy az elsőfokú bíróság nem tájékoztatta a felperest az alperes ezzel kapcsolatos bizonyítási indítványáról, illetőleg az iratok beszerzéséről, azonban az ítéletábra álláspontja szerint ez olyan csekély súlyú eljárási szabálysértés, amely a felperes eljárási jogait lényegesen nem csorbította, mivel a hivatkozott peres eljárásban félként (alperesként) ő is részt vett, a birtoklással kapcsolatban álláspontját ott kifejtette, így ez is jelen per anyagává vált, hátrányt e körben nem szenvedett.

[65] Az érdemi bizonyítékok mérlegelését illetően csak annyiban helytálló a felperesi hivatkozás, hogy jogerős bírósági határozat formálisan valóban nem állapította meg a jogalap nélküli birtoklását, azonban a beszerzett iratokból egyértelműen kitűnt, a Gyulai Törvényszék azért utasította el a keresetet, mert időközben a munkaterületet a felperes visszabocsátotta az alperes birtokába, és ezért a keresetet okafogyottnak tekintette. A jogsértést bár a Gyulai Járásbíróság ítéletében megállapította, ugyanakkor jogerő hiányában arra, mint ítélt dologra az elsőfokú bíróság nem hivatkozhatott, azonban ezen ítéletben tett megállapításokat a birtokper iratai, az ottani bizonyítékok ismeretében jelen eljárásban a maga részéről újra mérlegelhetette és elfogadhatta, azokat a jelen per tényállásának részévé tehetette. A bíróság felperes magatartását a Gyulai Járásbírósággal egyező módon értékelte, ezzel kapcsolatban külön bizonyítást nem kellett lefolytatni. Az ítélet indokolását az ítéletábra e körben sem találta hiányosnak. Megjegyzendő, hogy – a Legfelsőbb Bíróság (Kúria) PK. 206. számú állásfoglalásának b) pontját irányadónak tekintve - az indokolási kötelezettség elmulasztása miatt az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezésére a Pp. 252. §-ának (2) bekezdése alapján egyébként is csak akkor kerülhetett volna sor, ha az elsőfokú határozatból és az eljárás adataiból nem lett volna megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság döntését mire alapította, s az érdemi határozat ezért nem lenne felülbírálható. Ha azonban a döntéshez szükséges adatok rendelkezésre állnak, másodfokon is érdemi döntést kell hozni.

[66] A felperes fellebbezési álláspontjával ellentétben az előzményi birtokperben hozott jogerős másodfokú ítéleti döntés nem kötötte a bizonyíték-mérlegelési körben a jelen perben eljáró elsőfokú bíróságot [Pp. 4. § (1) bekezdés]. A felperesi birtoklás jogalapját jelen perben az összes bizonyíték egybevetésével önállóan újra mérlegelhetette a bíróság. Ennek során helyesen vette figyelembe az előzményi peradatokból azt, hogy a felperes perindításkor még birtokban volt, birtokláshoz való jogát a keresetnek helyt adó elsőfokú ítélet kifejezetten kétségbe vonta. További lényeges peradatnak tekinti az ítéletábra, hogy a felperes ezt követően, még a másodfokú döntés meghozatalát megelőzően a munkaterület birtoklásával felhagyott, azt az alperesi tulajdonosnak visszaadta. E magatartás úgy értékelendő, hogy a

felperes a birtokperre okot adott és az elsőfokú nem jogerős döntés hatására tett eleget alperes felé fennálló birtokba adási kötelezettségének. A birtokperben eljáró másodfokú bíróság is így értékelte a felperesi (ott alperes) magatartását, amit a perköltségben való marasztalás egyértelműen jelez. A per hatására mutatott tehát csak jogkövető magatartást, ezzel lényegében ráutaló magatartással ismerte el birtokláshoz való jogosultságának hiányát. Az elsőfokú bíróság mindezt helyesen értékelte, amikor nem adott helyt a jogalap nélküli birtokos felperes ingatlan őrzés-védelmi költségigényének. Erre legfeljebb akkor válhatott volna jogosulttá, ha olyan kétséget kizáró, egyértelmű peradat állna rendelkezésre, hogy az alperes kifejezetten megtagadta volna a munkaterület átadás-átvételét. Ezzel szemben az alperes birtoklási igényét egyértelműen mutatja a birtokper megindítása. A felperes csak ennek hatására tett eleget birtokba adási kötelezettségének, ezért jogi helyzetét illetően a visszaadás időpontjáig rá a jogalap nélküli birtoklás szabályai az irányadók.

[67] A jelen ügyben az elsőfokú bíróság a felperes magatartását akként értékelte, hogy nem volt jogosult a munkaterületként szolgáló ingatlanrész rPtk. 281. § (1) bekezdése szerinti visszatartására sem, az elszámolás elmaradása miatt. Ezt az álláspontot az ítéltábla is osztja. A rPtk. 281. § (1) bekezdése értelmében, ha jogszabály vagy szerződés alapján a felek egyidejű teljesítésre kötelesek, egyik fél sem köteles saját szolgáltatását teljesíteni, amíg a másik fél a szolgáltatást fel nem ajánlja. A felperes arra hivatkozott, hogy az alperes felhívása ellenére nem akart elszámolni vele, ezért annak megtörténteig nem volt köteles a munkaterület visszaadására, mint saját szolgáltatása teljesítésére. Valójában a perbeli vállalkozási szerződés 3. pontja szabályozta a szerződés teljesítését (7.G.20.062/2016/1. számú keresetlevél F/1. számú melléklete 6.-7. oldal), a felperesi vállalkozó az ott előírt négy feltétel megvalósulásával teljesíthetett, melyek közt a munkaterület átvétel-visszaadás szerződés teljesítési elemként nem szerepel. A szerződés lehetetlenülése miatt azonban a szerződésszerű teljesítés szóba sem kerülhetett. Másrészt az építési-vállalkozási szerződés tárgya az alperesi ingatlan felújítása volt, mely szolgáltatást a felperes részben teljesítette, így az épület birtokba adásának megtagadása a szolgáltatás visszatartására nem alapulhatott. Az építési vállalkozási szerződésnek nem teljesítési eleme a munkaterület átadás-átvétele, ez csak a főszolgáltatás teljesítéséhez, a munkával elérhető eredmény (építési tevékenység) elvégzéséhez szükséges, másrészt jelen esetben nem egyidejű teljesítési kötelezettségek álltak egymással szemben, a munkaterület birtoklásának kérdése tehát nem lehetett előfeltétele az elszámolásnak.

[68] A felperes fellebbezésben is felhozott hivatkozása tartalma szerint a rPtk. 397. § (2) bekezdése szerinti zálogjog gyakorlására is irányult. A rPtk. 397. § (1) bekezdése értelmében a vállalkozási díj - ha jogszabály kivételt nem tesz - a vállalkozás teljesítésekor esedékes. A (2) bekezdés alapján a vállalkozót a díj biztosítására zálogjog illeti meg a megrendelőnek azokon a vagyontárgyain, amelyek a vállalkozási szerződés következtében birtokába kerültek. A felperes azonban e jogszabályi rendelkezés alapján sem volt jogosult a birtokba adást megtagadni. Érvényesen kikötött jelzálogjog hiányában ugyanis a vállalkozót a megrendelő földtulajdonán vagy azon lévő felépítményén nem illeti meg zálogjog (BH1999. 180). A díjigény biztosítására szolgáló törvényes zálogjog csak azokat az ingóvagyontárgyakat terhelheti, amelyek az adott jogügylet alapján kerültek a vállalkozó birtokába (BDT2005. 1255.). A vállalkozó törvényi zálogjoga olyan ingókra vonatkozik, melyek a megrendelő tulajdonában állnak (BDT2013. 2909). A felek nem kötöttek ki zálogjogot a perbeli szerződésben, a Ptk. 397. § (2) bekezdés pedig nem eredményezhet ingatlanra vonatkozó jelzálogjog keletkeztetést, különös tekintettel az ingatlan-nyilvántartási

bejegyzés hiányára is, így ilyen címen sem illette meg visszatartási jog a felperest a szerződés megszűnését követően.

[69] A felperes a szerződés lehetetlenülését (2015. december 15.) megelőző időszakra nézve sem jogosult őrzés-védelmi díjra. A vállalkozási szerződés 6.13. pontja értelmében (7.G.20.062/2016/1. számú keresetlevél F/1. számú melléklete 9. oldal) ugyanis a munkaterület őrzéséről és tűzvédelméről a munkaterület átvételét követően a használatbavételi engedély megszerzéséig neki kellett – értelemszerűen saját költségén – gondoskodnia, 2015. december 15-ét követően pedig már nem volt semmilyen jogalapja sem a munkaterület birtokban tartására.

Az elsőfokú bíróság tehát nem követett el anyagi jogszabálysértést az ezzel kapcsolatos mérlegelés során, ezért az őrzés-védelmi költségekre hivatkozással előterjesztett kártérítési követelés vonatkozásában a felperes fellebbezését – sem az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése, sem annak megváltoztatása iránt – nem találta megalapozottnak. Az ítéltábla, a keresetet e részében elutasító ítéleti rendelkezést – a fenti indokolásbeli kiegészítéssel – a rPp. 253. § (2) bekezdése szerint részítélettel helybenhagyta.

[70] A felperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni hatályon kívül helyezését és újabb eljárás lefolytatását is kérte arra hivatkozással, hogy az elsőfokú bíróság a rPp. 141. § (2)-(6) bekezdései alkalmazásával figyelmen kívül hagyta a 2020. július 27-én előterjesztett bizonyítási kérelmét. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság jogszabálysértő módon járt el, amikor a rPp. 141. § (2)-(6) bekezdésében írtakra figyelemmel elmulasztotta a bizonyítási indítványa megtételére történő ismételt felhívást a jogkövetkezményre figyelmeztetés mellett. Nem vitatta, hogy már a 39. sorszámú végzésben felhívták arra, hogy őt terheli az elmaradt haszon, az elmaradt termelés eltartó képesség és a felmerült bérjellegű költségek összecszerúségének a bizonyítása, melyet könyvszakértő közreműködésével tartott lehetségesnek a bíróság, és azt sem vonta kétségbe, hogy az engedélyezett 15 napos határidőt elmulasztva tett csak ennek eleget. Eseti döntésekre, illetőleg a Kúria joggyakorlat elemző csoportjának megállapításaira hivatkozással azonban sérelmezte, hogy a bíróság a felhívását nem ismételte meg. Véleménye szerint nem lehetett volna figyelmen kívül hagyni az utolsó tárgyalást megelőzően előterjesztett bizonyítási kérelmét. Az alapos késlekedésének okát a felülvizsgálati eljárásra figyelemmel történt eljárás felfüggesztésében, majd ezt követően a felek közötti egyezség létrehozása érdekében kért szünetelésben jelölte meg, illetőleg kimentésként hivatkozott arra is, hogy az elsőfokú bíróság közbenso és részítéletének jogerőre emelkedését követően lehetett csak az egyes kereseti követelések összecszerúsége tárgyában a további bizonyítást, illetve a per tárgyalását lefolytatni.

[71] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében felhívta a figyelmet, hogy az elsőfokú bíróság valójában már korábban, az 5.G.20.113/2017/28/I. számú végzésében felszólította a feleket, hogy valamennyi esetleges további bizonyítási indítványukat 2018. augusztus 20-ig jelentsék be, mert a késedelmesen bejelentett bizonyítást mellőzni fogja. A 38. számú felhívás már a második volt, így erre nézve már alkalmazhatta a bíróság a Pp. 141. § (6) bekezdés jogkövetkezményét.

[72] Kétségtelen, az elsőfokú bíróság formailag két alkalommal is felhívta a felperest, hogy a további bizonyítási indítványát terjessze elő, oly módon figyelmeztetve őt a jogkövetkezményre, hogy késedelem esetén az előterjesztett bizonyítást „mellőzni köteles”. Valójában azonban a korábbi felhívás még az elsőfokú bíróság rész- és közbenső ítéletének jogerőre emelkedését megelőzően került kiadásra, ezért az még elsősorban a jogalapra vonatkoztatható, míg a peres felek által sem vitatottan a kereseti kérelem összecszerűségének megállapítására irányuló bizonyítási eljárás, illetve tárgyalás csak a jogalapot meghatározó közbenső- és részítélet jogerőre emelkedése után kerülhetett sor. A per ezen szakaszában azonban az elsőfokú bíróság a felperest csak a 39. sorszámú végzésében szólította fel a kárigények összecszerűségét érintő bizonyítási indítvány megtételére. Először ebből a felhívásból vált egyértelművé felperes számára, hogy az ott megjelölt három kártérítési tétel bizonyításához a bíróság könyvszakértői bizonyítást tart szükségesnek.

[73] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében arra is hivatkozott, hogy jelen ügyben, mint kiemelt jelentőségű perben a rPp. 386/J. §-a szerint a bíróság nem köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni. Az ítéletábra a rPp. ezen rendelkezését akként értelmezi, hogy az elsőfokú bíróság jelen ügyben valóban nem volt köteles felhívni a feleket a bizonyítási indítványuk megtételére, figyelemmel arra, hogy a kiemelt jelentőségű perben a felek jogi képviselő közreműködésével jártak el, akik irányában fokozott elvárások érvényesülnek a pervittel kapcsolatban. Másfelől nem lehet eltekinteni attól, hogy ha a rPp. előbb idézett rendelkezése ellenére az elsőfokú bíróság mégis úgy dönt – ahogy jelen esetben is –, hogy pergazdaságossági-perhatékonysági okból célszerű, ha a feleket tájékoztatja a bizonyítási teherről, és a szükséges bizonyítási indítványok megtételére felhívja őket, akkor a továbbiakban a rPp. rendelkezéseinek megfelelően kell eljárnia és a rPp.141. §-a valamennyi előírását pontosan be kell tartania. A Pp. 141. § rendelkezései tehát jelen esetben a bíróság intézkedései folytán irányadók, ezért alkalmazásuk jogszerűségét a fellebbezés tükrében az ítéletábra vizsgálta.

[74] A rPp. 141. § (6) bekezdése akként rendelkezik, hogy ha a felek valamelyike a rPp. 141. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettségével alapos ok nélkül késlekedik, és e kötelezettségének a bíróság felhívása ellenére sem tesz eleget, akkor a bíróság a fél előadásának bevétele nélkül határozhat. Ebből következően megállapítható, hogy a bíróság részéről két felhívásra van szükség, először, amikor a bíróság figyelmezteti a feleket a rPp. 141. § (2) bekezdésben foglalt kötelezettségükre, másodszor pedig, amikor a bíróság e kötelezettség teljesítésére konkrétan, és jogkövetkezményre figyelmeztetéssel hívja fel a feleket (BDT2000. 290.). A perbeli esetben az elsőfokú bíróság elmulasztotta ennek a második felhívásnak a kiadását.

[75] A vizsgált felhívással kapcsolatos eljárási szabálysértésként róható fel emellett az is, hogy nem felel meg a jogkövetkezményre történő figyelmeztetés a Pp. 141. § (6) bekezdés jogszabályi rendelkezésének. Az ugyanis nem a késedelmesen előterjesztett bizonyítási indítvány mellőzésének kötelezettségét írja elő a bíróság számára, hanem többirányú intézkedési lehetőség mellett, a feltételek fennállta esetén perhatékonysági okból az eljárás elhúzódásának megelőzése érdekében csupán annak lehetőségét biztosítja. Előfeltétel, hogy a késedelem alapos ok nélküli legyen, és a kötelezettségnek a bíróság ismételt felhívása ellenére se tegyen eleget a fél. A bíróságnak még ilyen esetben is mérlegelési joga van a jogszabályhely utolsó fordulata alapján, hogy ha álláspontja szerint az a per befejezését nem késlelteti, úgy bevétele a fél előterjesztését. Hangsúlyozza az ítéletábra,

a Pp. 141. § (6) bekezdés jogkövetkezményi rendelkezése késedelem esetére nem automatikus kötelezettségként írja elő az indítvány figyelmen kívül hagyását, hanem többirányú mérlegelési lehetőséget biztosít a bíróság számára ezzel kapcsolatban, tekintettel arra, hogy a peres eljárásnak nem a mielőbbi befejezés, hanem a tényállás lehetőség szerint minél teljes körűbb feltárása az elsődleges célja [rPp. 3. § (5) bekezdés].

[76] Mindezeket figyelembe véve az ítéltábla álláspontja a perbeli eljárással kapcsolatban az, hogy az elsőfokú bíróságnak a felfüggesztés hatályának megszűnését követően ismételt felhívást kellett volna a felek részére kiadni. Az a körülmény, hogy a bíróság a per tárgyalását a megszokott gyakorlattól eltérően, egyedi módon a felülvizsgálati eljárás idejére felfüggesztette, éppen azt jelezte a felek számára, hogy ő maga is úgy látta, az összecszerűség tekintetében a bizonyítás folytatásának előkérdése a Kúria döntése. Ennek bevárása nyomán indulhatott meg a bizonyítás egyes megalapozottá vált kereseti követelések összecszerűségére, ezért ekkor vált időszerűvé a Pp. 141. § szerinti felhívások kiadása.

[77] A felperes kimentésként helyesen hivatkozott továbbá arra, hogy alapos okkal késlekedett a bizonyítási indítványa előterjesztésével. A fellebbezésében felhozott indokokkal (felfüggesztés, szünetelés, peren kívüli egyeztetések elhúzódása) az ítéltábla egyetért, és a bírói gyakorlatot osztva úgy tekinti, hogy lényeges szabályt sért az elsőfokú bíróság, ha a fél bizonyítási indítványát azért mellőzi, mert azt a fél bár késedelmesen terjesztette elő, azonban a késedelem bekövetkeztének okát figyelmen kívül hagyja, és a kötelezettségére a felet külön nem hívja fel (BDT2010. 2246.). Erre figyelemmel nem volt mellőzhető a felperes bizonyítási indítványa még az elsőfokú bíróság által hivatkozott ok, vagyis az eljárás elhúzódásának megakadályozása miatt sem. Az ítéltábla osztja azon fellebbezési hivatkozást is, hogy a Pp. 141. § (6) bekezdése csak azt teszi lehetővé a bíróság számára, hogy a fél előadásának, előterjesztésének bevárása nélkül határozzon a további feltételek fennállta esetén. Ebből azonban az is következik, hogy ha a határozathozatal (tárgyalás berekesztése) előtt a fél a szükséges nyilatkozatait megteszi, úgy azok nem hagyhatók figyelmen kívül.

[78] Összefoglalva: az elsőfokú bíróság a rPp. 386/J. §-ára tekintettel nem volt köteles a rPp. 141. §-a szerinti felhívás megtételére, ha azonban ezt mégis szükségesnek találta, és ilyen tartalommal felhívta a feleket, úgy a rPp. 141. § (6) bekezdésére figyelemmel a felhívásban megjelölt kötelezettség elmulasztása esetén kötelessége lett volna ismételten felhívni a feleket bizonyítási indítványuk megtételére és – a jogszabály szöveghez pontosan igazodó tartalommal – figyelmeztetni őket ennek elmaradásából fakadó jogkövetkezményekre. Az elsőfokú bíróság e kötelezettségének nem az eljárási szabályokkal összhangban tett eleget, az ítéltábla álláspontja szerint az eljárási szabályt lényegesen megsértette, amikor a rPp. 141. § (6) bekezdésére hivatkozva mellőzte a felperes által két beadványban is kért bizonyítási eljárást, és a bizonyítottság hiányára alapítva, felperes hátrányára döntött a három érintett kereseti követelés vonatkozásában.

[79] A felperes másodlagos fellebbezési kérelmében azt kérte, hogy a 100.469.164,- forint tőke és járuléka, illetőleg perköltség kivételével a többi elutasított kereseti követelés vonatkozásában az ítéltábla változtassa meg az elsőfokú bíróság ítéletét, és – az őrzés-védelmi költségeket kivéve, a többi kártérítési követelése vonatkozásában a szakértői bizonyítást lehetőség szerint az ítéltábla folytassa le. Az ítéltábla álláspontja szerint azonban olyan nagymértékű, több kártételre is kiterjedő, jelentősebb munkaigényű könyvszakértői bizonyítás szükséges még a perben, amely meghaladja a másodfokú eljárás

kereteit, ezért az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintve, a megfellebbezett rendelkezések közül az elmaradt haszon címén 8.545.177,- forint és járulécai, beruházás elhúzódasából származó kártérítési igény címén 2.125.456,- forint és járulécai (bérjellegű többletköltségek), továbbá az ún. elmaradt termelés eltartó képesség címén 28.125.000,- forint és járulécai megfizetésére irányuló keresetet elutasító rendelkezést – az elsőfokú perköltségben marasztalásra is kiterjedően – a rPp. 252. § (2) és (3) bekezdését alkalmazva hatályon kívül helyezte, és ugyanezt a bíróságot újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította.

[80] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a felperes 2020. július 27-én 5.G.20.042/2020/5. sorszám alatti előkészítő iratában kifejtett és 7. sorszámú beadványában, valamint a fellebbezésében ismételten előadott, pontosított bizonyítási indítványának megfelelően igazságügyi könyvszakértő kirendelésével további bizonyítást kell lefolytatnia a felperes fennmaradt kártérítési igényei vonatkozásában, azokösszegezését illetően.

[81] Az alperes fellebbezésében másodlagosan kérte az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a már tárgyalta felperesi követelés 22.049.368,- forint feletti részében történő elutasítása mellett az őt terhelő elsőfokú perköltség 1.000.000,- forintba történő mérséklését. Az alperes a perköltség vonatkozásában az elsőfokú bíróság jogszabálysértésére hivatkozott, idézve az elsőfokú bíróság 5.G.20.113/2017/33. számú közbenső és részítéletének indokolásának azon részét, amely szerint a perköltségről az eljárást befejező határozatában dönt. Hivatkozott a Kúria PK 154. számú állásfoglalására, amely szerint a részítélettel eldöntött vitás kérdések természetét és azoknak, az el nem döntött kérdésekkel való összefüggését vizsgálva kell eldönteni azt, hogy a rPp. 77. §-a alapján lehet-e a részítéletben a perköltségek felől rendelkezni, vagyis a vitát a részítélettel elintézt kérdések tekintetében a perköltségre kiterjedően is le lehet-e zárni. Utalt a 4/2009. (XII.14.) PK véleményre is, amely szerint, ha a perköltség viseléséről a rendelkezés feltételei a részítélet meghozatalakor nem állnak fenn, a bíróságnak a rendelkezés elmaradását meg kell indokolnia. A közbenső ítélet – amint ez a felfogás a részítéletet illetően általánosan elfogadott – is ítéletnek minősül, mely határozatban a bíróság köteles rendelkezni a perköltség viseléséről. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a rPp. 77. §-át megsértve döntött a pert lezáró ítéletében a jogerős közbenső- és részítélethez kapcsolódó perköltségről, mivel a közbenső- és részítéletben egy kereseti követelésről, és a viszontkeresetről már teljeskörűen döntött, ezért az ezekhez kapcsolódó perköltségről is a közbenső és részítéletben kellett volna döntenie. Egyebekben arra is hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság által felperes javára megállapított perköltség összege eltúlzott mértékű, az nem arányos az elvégzett munkával.

[82] Fellebbezési ellenkérelmében a felperes utalt arra, az a tény, hogy a részítéletben nem döntött az ítéltábla a perköltség felől, nem zárja ki azt, hogy az eljárást befejező határozatában döntsön, illetve álláspontja szerint nem tekinthető eltúlzottnak a javára megállapított perköltség összege, mivel a több éve folyó, kiemelt jelentőségű ügyben megtartott rendkívül nagy számú tárgyalásra, nyilatkozattételre, bizonyítási eljárásra is figyelemmel mindenképpen indokolt volt az elsőfokú bíróság által megállapított perköltség mértéke.

[83] Az ítéltábla álláspontja szerint az alperes által hivatkozott PK. állásfoglalás, illetve PK vélemény nem zárja ki – annak ellenére, hogy a feltételek megvoltak –, hogy a bíróság ne döntsön a részítéletben, illetve a közbenső ítéletben a perköltség viseléséről.

Ilyenkor az eljárást befejező határozatában kell döntení erről. Kizáró jogszabályi rendelkezés (és bírói gyakorlat) hiányában nem járt el jogszabálysértő módon az elsőfokú bíróság, amikor ennek az eljárást befejező határozatban tett eleget. A három kártételre vonatkozó hatályon kívül helyezés folytán a jelen esetben végleges és teljes körű elsőfokú perköltségviselés megállapítása azonban továbbra sem lehetséges, mivel a megismételt eljárás eredményeként még változhat a felek egymáshoz képesti pernyertességi, pervesztességi aránya. Kizárólag ennek ismeretében lehet az ügyben teljes körű elsőfokú perköltség-elszámolást és perköltség-megosztást végezni a felek között, ezért az ítéltábla az elsőfokú perköltségre is kiterjesztette a hatályon kívül helyező rendelkezését.

[84] Az alperes fellebbezése alaptalan volt (kerekítve 78 millió forint marasztalási összeg tekintetében), míg a felperes fellebbezése részben alapos (kerekítve 4 millió forint követelésre nézve eredménytelen maradt), ezért az ítéltábla a részítélettel lezárt részre nézve a rPp. 78. § (1) bekezdés szerint – a rPp. 81. (1) bekezdésére figyelemmel a túlnyomó felperesi pernyertesség arányában – az alperest kötelezte a felperes másodfokú eljárási részköltségének viselésére. A kerekítve így 74 millió forintba vonatkozó másodfokú felperesi pernyertességet alapul véve állapította meg a felperesnek járó ügyvédi költségátérítést a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (1) bekezdés b) pont, valamint (5) és (6) bekezdések alkalmazásával. A hatályon kívül helyezett rendelkezéshez kapcsolódóan pedig csupán megállapította a felek másodfokú eljárásban felmerült költségeit, melyek viseléséről a Pp. 252. § (4) bekezdésére figyelemmel az elsőfokú bíróság fog határozni a megismételt eljárás eredményétől függően.

[85] Az ítéltábla megállapította, hogy az alperes illetékmentessége (1990. évi XCIII. tv. 5. § c) pontja) folytán le nem rótt 2.500.000,- forint fellebbezési eljárási illeték a 6/1986.(VI.26) IM rendelet 14. §-a értelmében az állam terhén marad.

Szeged, 2020. december 10.

Dr. Hámori Attila s.k.
s.k.

a tanács elnöke

Dr. Dobler László s.k.

előadó bíró

Dr. Tolna András

táblabíró

